

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr szt. Agaty Wereszczyńskiej p.t. *Ewolucja twórczości Władysława Sowickiego (1911-1954) w kontekście rozwoju tendencji architektonicznych i artystycznych lat trzydziestych dwudziestolecia międzywojennego oraz Polski powojennej do roku 1954*

Rozprawa doktorska p.t. *Ewolucja twórczości Władysława Sowickiego (1911-1954) w kontekście rozwoju tendencji architektonicznych i artystycznych lat trzydziestych dwudziestolecia międzywojennego oraz Polski powojennej do roku 1954* jest pierwszym pełnym opracowaniem dotyczącym twórczości architekta, architekta wnętrz, artysty plastyka Władysława Sowickiego. W pracy podjęto próbę skonfrontowania jego działalności z trendami projektowymi, które kształtowały się w określonym w temacie rozprawy przedziale czasowym oraz osadzenia jego twórczości w polskim krajobrazie architektonicznym i artystycznym.

Zróżnicowana działalność Sowickiego dotyka wielu dziedzin z zakresu projektowania - architektury, urbanistyki, architektury wnętrz, wystawiennictwa, projektowania mebla, projektowania obuwia, ceramiki artystycznej, plakatu, biżuterii i zabawek. W pracach Sowickiego można również odnaleźć różnorodne style i inspiracje. Pierwsze lata jego twórczości były silnie związane z nurtem propaństwowym, wykorzystywanym do budowania pozycji i wizerunku Państwa Polskiego. Postawa ta została ugruntowana nauką w krakowskiej Państwowej Szkole Sztuk Zdobniczych i Przemysłu Artystycznego w latach 1929-1934, przynależnością do Szczepu Rogate Serce Stanisława Szukalskiego w latach 1929-1932 oraz studiami w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych w latach 1934-1938. W tym okresie powstały projekty w nurcie polskiej sztuki narodowej mającej swoje korzenie w stylu zakopiańskim Stanisława Witkiewicza, założeniach krakowskiego Towarzystwa Polska

Sztuka Stosowana, stowarzyszenia ARMiR, Warsztatach Krakowskich i Spółdzielni Artystów Ład. Zmodernizowana, rodzima ludowość nurtu propaństwowego pojawia się zarówno w projektach architektury np. w projekcie polskiego pawilonu z 1936 roku na paryską Wystawę Światową w 1937 roku, a także w pracach meblarskich np. w makiecie krzesła z 1937 roku, z wyraźnym nawiązaniem do twórczości Wojciecha Jastrzębowski.

W roku 1938 Sowicki rozpoczął studia na Wydziale Architektury Politechniki Warszawskiej. Fakt ten zaowocował zauważalną zmianą w działalności projektowej architekta. W jego twórczości pojawiły się wątki związane z funkcjonalizmem ekspresyjnym, złagodzoną odmianą modernizmu późnych lat trzydziestych. Odejście od projektów w duchu polskiego art déco zauważalne jest w projektach polskiego pawilonu wystawienniczego z 1938 roku na Wystawę Światową w Nowym Jorku w 1939 roku oraz w projekcie pawilonu dla Spółdzielni Artystów Ład z 1939 roku. Zmiana widoczna jest także w projekcie aranżacji eleganckich, powściągliwych wnętrz warszawskiej kawiarni „Café Lucyna” z 1940 roku.

Projektom architektonicznym Sowickiego w pierwszych latach po zakończeniu drugiej wojny światowej, aż do roku 1949, towarzyszy modernistyczna, monumentalna forma. Doskonałym przykładem jej zastosowania jest projekt na zagospodarowanie warszawskiego Placu Zwycięstwa z 1947 roku. Nawiązanie do przedwojennych tradycji projektowych widoczne jest również w projektach mebli i biżuterii. Proste, zgeometryzowane formy sprzętów pozbawione zbędnej dekoracji inspirowały Sowickiego zarówno przed, jak i po wojnie. Na taką formę meblarskiej twórczości Sowickiego największy wpływ miała przedwojenna, od 1935 roku, przynależność do Spółdzielni Artystów Ład. Biżuteryjne srebrne szpile „Biegacze” i „Piłkarz”, które powstały z okazji XIV Olimpiady w Londynie w 1948 roku, są jednymi z najbardziej nowatorskich projektów w twórczości Sowickiego. Dynamiczne, antropomorficzne sylwetki operują geometryczną formą, ich charakterystyczną cechą jest skrajne uproszczenie oraz skrótowe myślenie nawiązujące do sztuki kubizmu i art déco.

Wprowadzenie w życie w 1949 roku doktryny socrealistycznej, która objęła swoim wpływem wszystkie dziedziny sztuk projektowych, spowodowało kolejny zwrot w twórczości Sowickiego. Połączenie monumentalizmu form modernistycznych dwudziestolecia międzywojennego, historyzmu oraz ludowości zostało wykorzystane do budowania wizerunku nowego, socjalistycznego państwa. Sowicki użył wszystkich w/w środków wyrazu w projekcie otoczenia pomnika Fryderyka Chopina w warszawskich Łazienkach z 1950 roku oraz w projekcie i realizacji pawilonu przemysłu włókienniczego na Międzynarodowe Targi Poznańskie z tego samego roku. Powrót do inspiracji polską wytwórczością ludową widoczny

jest w projektach sprzętów z lat pięćdziesiątych wykonanych na zlecenie Cepelii, a także w projektach broszek i zabawek z tego samego okresu.

Twórczość Sowickiego charakteryzuje interdyscyplinarność i wielopłaszczyznowość polegająca na projektowaniu w obrębie różnych dziedzin sztuki. Cechy te są przejawem ciągłych poszukiwań, świadczą o dużej wiedzy i szerokich zainteresowaniach projektanta oraz o umiejętności dostosowania twórczości do dominujących tendencji w dyscyplinach projektowych i panujących warunków politycznych. Sowicki niewątpliwie był projektantem uzdolnionym, o czym świadczą liczne nagrody i wyróżnienia otrzymywane w konkursach. Miał doskonałe wycucie obowiązujących trendów, był otwarty na różnorodne mody i kierunki. Zastosowanie w zróżnicowanych dyscyplinach plastycznych zbliżonych środków wyrazu oraz wykorzystanie i umiejętność przełożenia zdobytych doświadczeń na język odrębnych wypowiedzi artystycznych powoduje, że niemożliwym jest zamknięcie twórczości Sowickiego w ramach konkretnego nurtu czy kierunku.

Ajka Werczyńska